

Bilişim Özel Sayısını Sunarken

Aydın KOKSAL

Türkiye Biligim Derneği Başkanı

Türkiye bir donuğunu süreci içindedir. Nüfus artışı, kentleşme sürmektedir. Orta ve Güney Anadolu'da yapılan kısa bir gezide kentlerimizin bütünüyle görünüm değiştirmeye başladığını, çağdaş koşulların yaygınlaşmağa yüz tuttuğunu, her şeyin bir kuruluş izlenimi verdiğini görmek olanaklıdır. Beri yandan geçim koşulları gün geçtikçe zorlaşmakta, paranın değeri düşmektedir. Yasalarda pek önemli değişiklikler tasarlanmakta, belki de yönetim düzeni değişmektedir. Değer yargılarında büyük ayrımlar belirmiştir. Hızlı dönüşüm eğilimlerinin değer yargılarında birtakım dalgalanmalara ya da dengesizliklere yol açması da doğaldır, özette ulusun var oluş ölçüleri değişmektedir.

Karan Vermek Gerekıyor

Bu ortamda, Türkiye'nin gelişme gizilgücünün kararsızlıklar ve dalgalanmalar içinde yitirilmesi olanaklıdır. Güçlerin ayrı yönleri harcanması, çabaların bağdaşmaması hatta çelişmesi, atımların çağdaş, bilimsel yöntemlerle desteklenmemesi kalkınma savaşında yenik düşmemizle sonuçlanır. Türkiye'nin 2000 yılında adam başına harcanan elektrik gücü v.b. göstergelerde dünya ortalamasını tutturabilmek için yapması gereken yatırımlar bu koşullarda gerçekleştirilemeyecek ölçüdedir. En iyimser kesitirmle telefonculukta bugünkü dünya ortalamasına erişmemiz için 1990 yılına değin çaba harcamamız gerekmektedir. Oysa Dünya'da yüzyıllarca süren bir uykudan yeni uyanmış bir Afrika vardır, koskoca bir Asya vardır.

Yeryüzünden ulusal güç olarak silinmemek istiyorsak uzak hedeflerimizi yüreklile saptamalıyız. Bütün çağdaş bilimsel ve teknikbilimsel yöntemleri de uygulayarak bu hedeflere kesinlikle varmak için karar vermeliyiz.

ikinci Devrin»

Batının gelişmiş, ülkelerinin doğu ülkelerini ekonomik bakımdan büyük bir hızla geride bırakmaları, kol gücünün makınlaşması kavramıyla özetleyebileceğimiz birinci yapın devrimi ile gerçekleşmiştir. Yirminci yüzyılın ilk yarısında insanoğlunun yaşantısı büyük ölçüde değişmiştir. Geride kalan uluslar ancak yüzyılın ikinci yarısında birinci devrime ayak uydurma çabasında dayken, beklenmedik ikinci tolir devrim batıyı

büsbütün güçlü kılmıştır, ikinci devrim beyin gücünün jnakınlaşmasıdır. Bilimsel uygulamaların hemen ardından, yönetsel uygulamalarla, yatırımlardan kamu yöntemine değin girişilen her alanda, elektronik beyinlerin ya da bilgisayarların etkisi görülmüştür. Geri kalmış ülkelerle gelişmiş, ülkeler arasındaki ayırım görülmemiş, bir hızla büyümüştür.

Bilgisayarlar, Bilgi İşlem ve Bilişim

Bilgisayarlar, bütün öteki makınalar gibi insanın yönetim ve denetiminde, kendilerine verilen komutlara göre işlem yapan makinalardır. Temelde dört aritmetik işlem ve bilgilerin birbirleriyle karşılaştırılma olanağı yatar. Ne var ki olağanüstü bir hız ve yanılmazlıkla yapılan kolay işlemlerin milyonlarcasının pek kısa sürelerde gerçekleştirilebilmesi ve bugünrln miknatıslı ortamlarda biriktirilip saklanabilmesi, hedefini saptamış, kararlı ve ne yaptığını bilen kişiye olağanüstü olaylar yaratma olanağı vermiştir.

Bilgi işlem, önceden derlenip belli bir biçime göre bir araya getirilmiş verileri, genellikle bilgisayar kullanarak işlemek ve istenilen sonuçları sağlamak amacını güder.

Bir örgüt yapısı içinde yönetsel koşullarda oluşan bütün bilgilerin birlikte ve zamanında kullanılarak bilgisayar ya da bir bilgisayarlar dizgesiyle istenmesi ve örgüte sürekli bir yönetsel destek sağlamak amacıyla işlemlerin tümünün örgütle bütünleştirilerek yaşayan bir sistem biçiminde sürdürülmesine Bilişim adı verilir.

insandan aldığı komutlarla körü körüne çalışan bilgisayarı karmaşık bir ortamda yararlı kılabilmek için, insanın her konuyu, her olayı, en ince ayrıntılara değin çözümlemesi, sistemleştirilmesi, standartlaştırması gerekmiştir. Bilişim kavramı özellikle, bunları yaparken geliştirilen yöntem ve teknikleri de içerir. Hemen görüleceği gibi bilgisayar, bilgisayarı yararlı kılmak için geliştirilen yaklaşım yöntemleri karşısında olağan bir araç durumunda kalmıştır. Azgelişmiş ülkeler için sorun, kapsamının genişliği bakımından birinci devrimde olduğundan daha büyük bir ölçüde insan gücünün yetiştirilmesi sorununa dönüşmüştür.

Ouncel Konu

Konunun yeniliği, yayınların yokluğu ve yüksek yönetimle ilgili konulardaki doğal gizlilik nedeniyle kamu oyununda henüz yer almasa da, bilişim Türkiye'de bugün güncel bir konudur. Bir yandan kimi bakanlıkların yönetimindeki aksaklıkları gidermenin ancak bilgisayarlı bir uygulamayla olanak kazanacağı yolunda görüşler belirirken, bir yandan da Kamu İktisadi Teşebbüsleri Reform Komisyonu'nun bilişim kavramına önemle eğildiği açıklanmıştır. Bilgisayar firmaları yönetim sorunlarına yönelik hizmet sağlamak üzere makina satma/kiralama çabalarını özellikle sürdürmektedirler. Devlet Planlama Teşkilatı yapısında kurulan özel uzmanlık komisyonlarından elektronik komisyonu da üçüncü 5 yıllık plan için elektronik yapısını, bilgisayarları da göz önüne alarak incelemektedir.

Konuyu Türkiye'de güncel talan önemli bir gelinme de Türkiye Bilişim Derneği'nin kuruluşudur. Bilişim düşüncesini Türkiye'de geliştirmek ve uygulamaların Türkiye'nin kalkınma sorununa katta sağlayabilecek biçimde yararlı kazanması için gerekli koşulları hazırlamak amacıyla Dernek, bilimsel ve teknik yayından, kuruluşlar arasında dayanışmaya, teknik eğitimden yönetim katlarında yaratılması gereken bilinç ve uyanıklığı sağlamak amacıyla güdecek çalışmalara değin değişik alanlarda çaba gösterecektir.

özellikle gelişmekte olan ülkelerde bilgisayarların katkısının incelenmeğe başlanması bakımından bilişim Dünya'da da güncel konulardan biridir. 1971 Şubat'ında yayınlanan bir Birleşmiş Milletler Raporu konuyu ilk kez az gelişmiş ilk açısından ele almakta, Ağustos ayında da İsrail, Kudüs'te aynı açıdan özellikle İsrail'in deneyini gözler önüne serecek bir uluslararası kongre düzenlemektedir. 1971 yılında Uluslararası Bilişim Federasyonu (IFIP) yine Ağustos ayında dördüncü üç yıllık kongresini Yugoslavya'nın Ljubljana kentinde yapmaktadır.

Sakinmek Gerekir

Kalkınmasını gerçekleştirmek üzere yönetim ilişkilerine de önemle eğilmek zorunda olan Türkiye, yönetiminin çağdaş bilim ve tekniklerle güçlendirilmesi ile birlikte düşünülmesi gereken bilişim konusunu, artan bir önemle ele almak zorundadır. Ortam da bu yönde gelişmektedir. Burada, bilişimin uygulamalı bir konu olması ve bilimlararası niteliği dolayısıyla ancak geniş kapsamlı bütüncü çözümler içinde katta verilebilmesi nedeniyle, sakınılması gereken birkaç tuzağa değinmekte yarar vardır.

Bilişim sistemleri uygulamalı çalışmalar olarak düşünülmalıdır. Sistem kavramı kapsamının son derecede geniş olması dolayısıyla, doğrudan katta sağlamayan ve kitap niteliğinden öteye geçmeyen birtakım inceleme ve araştırmaların proje olarak tanımlanması olanaklıdır; bundan sakınmak gerekir. Bilişim sistemlerine yönelirken adım adım gerçekleştirilmesi gereken uygulamak sistemleri konu olarak seçmek gerekir. İnsangücü ve deney birikiminin büyük bir yer tuttuğu bilişim çalışmalarımızda yarına güvenebilmemiz için sakınmamız gereken bir durum da, projeleri ulusal kuruluşlar yerine yabancı sistem firmalarına vermektir. Bizim sistemlerimizi, düzenimizi başkasına tasarlatmak ve kurdurmak, uygulamada bu tür sistemlerden umulan verimin sağlanmamasına yol açtığı gibi, yüksek düzeyde uzmanlaşmış insan gücünün yetiştirilmesi de olanaksızlaşmaktadır.

Çözmek üzere ele alınan konuların güçlüğü bilinmektedir. Bununla birlikte, sorunlara tek tek çözümler aramak yerine düzenimizi bütüncü görüşlerle ele alıp mekanik bilicim sistemlerinin yanı sıra, her kattaki yöneticilerimizi, hatta örgütlerimizi oluşturan tüm insanlarımızı mekanik sistemlerin istediği eksiksiz ve yanılmaz çalışma koşullarına alıştırmayı yetiştirebilirsek üstesinden gelinmeyecek iş yoktur. Ne çalışmalarını ağır güç sayıp ürkmemiz, ne de küçük başarılar yüzünden işleri gereğinden kolay sanıp olgunlaşmamış çözümlerle yetinmemiz gerekir. Adım adım uygulamalı ve bütüncü bir yaklaşımla sürdürülecek bir merkezi planlama zorunludur. Hele bir bilgisayar alalım işimiz görülsün gibi yanlış ve tek yanlı bir görüş, çağdaş teknik bilimden yararlanma karan verildikten sonra, sakınmamız gereken en büyük tuzaktır.

Darboğaz : Eğitim

Bilişim konusunda eğitim, teknik bilimlerden toplumsal ve siyasal bilimlere değin yaygın bir biçimde planlanmalıdır. Yönetici kadrolarla işbirliğine dayanan uygulamaların verimliliği ancak bu tür bir bilinçlenme ile olanak kazanır. Eğitim politikasının yanı sıra Türkçe bilim sözleri, Türkçe yayın, başka bir deyişle Türkçe düşünce, kamu yönetimine getirmek zorunda olduğumuz kendimize özgü çağdaş düzenin gelişmesi için ön koşuldur.

Üyesi bulunduğumuz Elektrik Mühendisleri Odasının bilişim konusuna eğümesini sevinerek karşılar, bu sayılarını bilişim konusuna ayırdıkları için Elektrik Mühendisleri Odası Dergisi Yayın Kurulu'na içten teşekkür ederiz.